

§ 287

Svar på remiss - Stärkt lokalt åtgärdsarbete - att nå målet Ingen övergödning , KS 2020/266

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. Att översända miljö- och hälsoskydds nämndens och näringslivsavdelningens yttranden till Miljödepartementet som Falkenbergs kommuns svar på remissen.

Beskrivning av ärendet

Regeringen beslutade den 22 februari 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur övergödningen effektivt kan minskas genom stärkt lokalt åtgärdsarbete. Utredningen har bedrivits i nära samarbete med utredningens experter. Därutöver har utredningen samrått med företrädare för andra berörda myndigheter, kommuner och organisationer. Miljödepartementet har skickat utredningen på remiss till Falkenbergs kommun.

Kväve och fosfor är gödande ämnen som ingår i naturliga kretslopp i mark och vatten. Vid för höga koncentrationer orsakar kväve och fosfor övergödning i vattenmiljön. Övergödning yttrar sig bland annat som igenväxning av sjöar och vattendrag och algblomningar i sjöar och hav. I förlängningen leder övergödningen till syrebrist i bottenvatten och sediment.

Trots en medvetenhet om övergödningens problematik och att många olika åtgärder genomförts, uppnår Sverige inte miljökvalitetsmålet Ingen övergödning eller miljömålen i EU:s ramdirektiv för vatten. För att uppnå nationella, EU-rättsliga och internationella mål behöver åtgärdsarbetet mot näringsläckage till vattenmiljöer fortsätta och öka ytterligare.

Övergödningen finns för att olika aktörer vill uppnå andra mål, på ett sätt som står i konflikt med målet ”god vattenstatus”. Utredningens förslag syftar till att hantera sådana målkonflikter. Olika samhällsmål kommer alltid att, i viss mån, stå i konflikt till varandra. Utredningens förslag till styrmedel syftar till att olika mål skall kunna uppfyllas, och konflikter överbryggas, så långt som möjligt.

Miljö- och hälsoskydds nämnden samt näringslivsavdelningen har fått utredningen på internremiss och planavdelningen har sammanställt kommunens svar.

Motivering av beslut

Utredningen kring Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet ingen övergödning välkomnas då det är en fråga som har en central roll och påverkar många olika aktörer och näringsgrupper. Att fokus ligger på hur man lokalt kan stärka åtgärdsarbetet ses som positivt och nödvändigt för att nå målen. Även om det krävs lagar och förordningar kring frågan nationellt, är det viktigt att ta ett lokalt grepp och möta näringen och näringsidkare som berörs av frågan, direkt i deras vardag.

Ekonomi

Beslutet kommer inte att påverka kommunens ekonomi.

Underlag för beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden 2020-09-09, § 74

Näringslivsavdelningen yttrande, tjänsteskrivelse, 2020-09-07

§ 74

Stärkt åtgärdsarbete – Ingen övergödning Remiss från kommunstyrelsen dnr KS 2020/266

Dnr M-2020-1433

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden lämnar följande yttrande:

Miljö- och hälsoskyddsnämnden vill särskilt lyfta fram det som är bra:

- Att länsstyrelser och kommuner med övergödningssproblem har en åtgärdssamordningsfunktion. LEVA(lokalt engagemang för vatten)-satsningen har visat att åtgärdssamordnare är en framgångsfaktor.
- Att HaV(Havs och vattenmyndigheten) tillhandahåller en central stödfunktion för det lokala åtgärdsarbetet.
- Viktigt med kontinuitet i åtgärdsarbetet.
- Bra att regelverket för markavvattningsföretag ses över så att omprövning och avveckling förenklas samtidigt som behovet av markavvattning säkerställs.
- Bra att etappmålet om våtmarker är adaptivt.
- Undantag från strandskyddet för anlagda våtmarker med syfte att minska övergödning kommer underlätta åtgärdsarbetet.
- Utredning om nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare välkomnas. Det är viktigt att regelverket utformas så att åtgärder vidtas där det ger störst nytta och är nationellt samordnade.

Generellt om kontinuitet

Många åtgärder inom vattenförvaltningen är långa processer som tar lång tid att slutföra. För både kommuner, markägare och andra aktörer så behövs en kontinuitet och förutsägbarhet för att skapa vilja och möjlighet att genomföra åtgärder. Tyvärr så erbjuds ofta statliga bidrag både med kort varsel och för en allt för kort period i vattenförvaltningssammanhang. Det skapar en ryckighet och osäkerhet hos berörda aktörer. Vi ser också att kompetens, nätverk, erfarenheter och resultat ofta tappas bort när korta, tillfälliga projekt genomförs på olika platser. Vi behöver ett effektivare och mer långsiktigt arbetssätt och där tror vi att arbetet med åtgärdssamordnare som testas inom LEVA-satsningen är en bra väg. Kontinuitet skapar tillit i dessa frågor som har lång genomförandetid.

9.1.1 Kommunala åtgärdsplaner

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att förslaget att kommunerna ska ta fram lokala åtgärdsplaner är bra då de kan fungera som ett planerings- och genomförandeverktyg för kommunerna. Men det bör förtydligas att dessa planer endast omfattar det åtgärder som kommunen har mandat att genomföra och inte kommer omfatta alla åtgärder som krävs för att uppnå

§ 74 forts.

god status i aktuella vatten, vilket skulle innebära ett mycket större planeringsuppdrag. Det står i utredningen att åtgärdsplanerna ska ange hur kommunen avser att genomföra de uppdrag som kommunen har fått i befintliga åtgärdsprogram samt de åtgärder som kommunen på eget initiativ genomför. Men termen lokala åtgärdsprogram/-planer används ofta för en översikt av alla de åtgärder som inom ett avrinningsområde behöver vidtas för att uppnå god status i det aktuella vattnet, utan hänsyn till vilken aktör som har mandat och/eller ansvar för åtgärderna, varför det finns risk för missförstånd kring uppdragets omfattning. En alternativ benämning skulle kunna vara "kommunala åtgärdsplaner". Miljö- och hälsoskyddsnämnden vill också påpeka att framtagandet av lokala åtgärdsprogram är en ny uppgift för kommunerna och inte en befintlig uppgift som det anges i på sid 220 tab 10.3, 9.1.1. Kostnaden för framtagande av lokala åtgärdsprogram kommer att belasta varje berörd kommun, och kan inte täckas genom en kompensation till SKR eller är det tänkt att SKR ska fördela pengar till berörda kommuner? (se tab 10.3 sid 220).

9.1.3 Central stödfunktion för lokalt åtgärdsarbete

Vi ser att dokumentationen av resultat från olika lokala vattenvårdsprojekt som genomförs i Sverige sällan finns tillgängliga någon längre tid efter projektets slut och därmed inte får nationell spridning. På grund av detta uppfinner vi så att säga hjulet om och om igen, vilket inte är effektivt. Precis som vi har nationella datavärddar när det gäller mätdata av t ex vattenkvalitet, så skulle Sverige behöva en nationell rapportvärd. Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen föreslår att HaV får i uppdrag att vara rapportvärd gällande vattenförvaltning och skapa ett publikt kunskapsbibliotek gällande lokalt åtgärdsarbete. Med en gemensam plattform för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte oavsett var projekten fått sin finansiering ifrån når vi ett viktigt erfarenhetsutbyte på nationell nivå.

9.2 Etappmål om enskilda avlopp

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att etappmålet att alla enskilda avlopp i kust- och sjönära områden ska vara utrustade med godkänd reningsteknik senast 2030, visar på en låg ambitionsnivå. Enligt vattendirektivet ska vi uppnå god status i alla vatten, och tidpunkten då god status ska uppnås kan förlängas till längst 2027. Att då sätta deadline för viktiga åtgärder till 2030 blir verkningslöst. Sveriges kommuner har ända sedan första åtgärdsprogrammet haft i uppdrag att arbeta med tillsyn av enskilda avlopp. Målet i Falkenbergs kommun är att färdigställa inventeringen år 2021, och under inventeringens gång har åtgärder av små avloppsanläggningar skett kontinuerligt.

I remissen talar man om ett åtgärdstak på 5 % vilket är rimligt för de som ännu inte inventerat stora delar av kommunen. För de kommuner som är färdiga med inventeringen eller nästintill färdiga är en åtgärdstakt på 5 %

§ 74 forts.

väldigt hög då det inte finns lagstöd för att döma ut en avloppsanläggning på grund av hög ålder. Istället borde förslaget tala om tillsynstakt, vilket kan inkludera både den löpande tillsynen som görs i inventeringen och periodisk tillsyn som görs för att inte tappa det registret vi har byggt upp när inventeringen är färdig.

I remissen skrivs att Falkenbergs kommun genomgående har ställt krav på hög skyddsnivå på avloppsanläggningar som finns inom ett närområde till hårt belastade vattendrag. Detta stämmer inte riktigt då kommunen är tvungen att göra en bedömning i varje enskilt fall. I kommunen har dock hårt belastade vattendrag prioriterats upp och krav har oftast ställts på att avloppsanläggningen ska motsvara hög skyddsnivå inom dessa områden. Även bräddning av avloppsnätet uppfattas som ett problem som borde tydliggöras i utredningen.

9.3.1 Etappmål om gödselanvändning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har inga synpunkter angående förslaget men vill framhålla att en tydligare reglering av mineralgödselanvändning kan stärka tillsynsarbetet eftersom mineralgödsel idag inte omfattas av hela det svenska regelverket för gödselspridning.

9.3.3 Undantag från strandskyddet

Att införa ett generellt undantag från strandskyddet för våtmarker och dammar som anlagts för att minska näringsbelastningen, är ett mycket viktigt och avgörande förslag för att ta bort en tröskel som idag hindrar markägare från att anlägga våtmarker.

Men vi ser gärna att även våtmarker och dammar som anlagts med huvudsyftet flödesutjämning för minskad växtnärläckage nedströms, ska inkluderas i begreppet "huvudsakliga syfte att minska näringsbelastningen på den lokala vattenmiljön". Genom att skapa våtmarker högt i systemet bromsas vattnet på sin väg ner genom systemet. I vattendrag med mycket diken och kanaler nedströms kan inte motsvarande buffrande effekt skapas, då själva syftet med dikena/kanalerna är att snabbt få bort vattnet från omkringliggande mark. Vid hastiga och höga flöden i dikena/kanalerna är risken för ras, erosion och växtnärläckage hög.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser dock att det i kommande tillsyn kommer att bli en utmaning att kontrollera syftet med en våtmark som anlagts långt tillbaka i tiden. Lagtextens formulering behöver möjliggöra tillsyn och vara förutsägbar för de som berörs.

9.5.2 Förstärkning av LOVA

Medfinansiering kan vara problematiskt, särskilt när det kommer till fysiska åtgärder då kommunen inte kan gå in som medfinansierare för åtgärder hos enskilda markägare och det är också komplext att administrera markägarnas medfinansierings, nedlagd tid m.m. Det är viktigt att det inte blir för

§ 74 forts.

krångligt att söka och redovisa LOVA då det kan bidra till att pengar inte söks.

9.6.1 Nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare

Miljö- och hälsoskyddsnämnden 2020-09-09
Falkenbergs kommun

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Falkenbergs kommun är positiva till förslaget att ta fram underlag till nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållning. Redan idag arbetar miljö- och hälsoskyddsnämnden med tillsyn av hästhållning. Det följer av kommunernas åtgärd 2 i Åtgärdsprogrammet för Västerhavet 2016-2021, som lyder ”Kommunerna ska bedriva tillsyn så att utsläppen av kväve och fosfor från jordbruk och hästhållning minskas...”.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser idag ett behov av kartläggning av hästhållare i kommunen och anser att en lagstadgad registrering av hästhållare och ett tydligare regelverk kring gödselhantering kan bidra till en effektiv tillsyn av hästhållningen. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser även ett behov av nationell tillsynsvägledning för att uppnå en likvärdig tillsyn då gällande regelverk är svårt att applicera för att ställa krav på gödselhanteringen hos hästhållare som inte tillhör en lantbruksverksamhet.

Det är viktigt att prioriteringar inom åtgärdsarbetet görs utifrån påverkansgrad och effekt, så att kostnadseffektivitet uppnås. Tillsyn ska vara likvärdig över hela landet och fokusera på anläggningar med störst påverkan.

För att optimera åtgärdsarbetet bör kommunernas tillsynsarbete kompletteras med aktiv rådgivning t ex via Greppa näringen eller LEVA-åtgärdssamordnare och att utveckling av åtgärdsarbetet sker i dialog med hästnäringen.

Redogörelse för ärendet

Kommunstyrelseförvaltningen har översänt Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet ingen övergödning (SOU 2020:10) på internremiss till miljö- och hälsoskyddsnämnden för förslag på beslut i ärendet. Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen har med kompetens från kommunekolog, miljö- och hälsoskyddsinspektörer verksamma inom områdena enskilda avlopp och lantbrukstillsyn samt åtgärdssammordnare granskat utredningen och sammanställt synpunkter från myndighetens perspektiv.

Förutom nämnden har också näringslivsavdelningen fått internremissen och planavdelningen kommer sedan att sammanställa kommunens svar.

Miljödepartementet har skickat utredningen på remiss till Falkenbergs kommun.

§ 74 forts.

Förslag och yrkanden

Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen har i tjänsteskrivelse 2020-08-12 med tillägg 2020-09-09 i första stycket under punkt 4: ”*samtidigt som behovet av markavvattning säkerställs.*” lämnat förslag på yttrande i ärendet.

Ordförande Bengt Hackberg (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden 2020-09-09
Falkenbergs kommun

Ulrika Persson (C) yrkar tillägg under punkt 9:2 sista stycket: *"Även bräddning av avloppsnätet uppfattas som ett problem som borde tydliggöras i utredningen"*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar enligt Bengt Hackbergs och Ulrika Perssons förslag.

Kommunstyrelseförvaltningen
Näringslivsavdelningen
Linn Persson
TF landsbygdsutvecklare
0346-88 69 49

Stärkt åtgärdsarbete – Ingen övergödning Remiss från kommunstyrelsen

Utredningen kring *Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet ingen övergödning* välkomnas då det är en fråga som har en centralroll i och påverkar många olika näringsgrupper. Att fokus ligger på hur man lokalt kan stärka åtgärdsarbetet ses som positivt och nödvändigt för att nå målen. Även om det krävs lagar och förordningar kring frågan nationellt, är det viktigt att ta ett lokalt grepp och möta näringen och näringsidkare som berörs av frågan, direkt i deras vardag.

5.1.2 Greppa näringen

Greppa näringen är ett projekt som kan vara ett stort steg på vägen att lyckas nå målet. Genom projektet kan företag som jobbar med gödselanvändning få rådgivning och information om hur de smartast och effektivt jobba med det i deras verksamhet. Projektet bidrar inte bara till kunskap och rådgivning. Projektet ser även till att skapa nätverk mellan olika organisationer, företag, myndigheten och där bland sprida kunskap, idéer och uppnå resultat på en lokal nivå. Projektet Greppa näringen eller liknande projektet och insatser, kan ibland upplevas ha en snabbare inverkan på frågan än lagdrivna regler.

9.3.1 Etappmål om gödselanvändning:

Det är positivt att utredningen lyfter effektiv användning av gödsel så att andelen mineralgödsel minskar till följd av mer kretslopps baserade gödselanvändning och bättre användning av stallgödsel. Samtidigt finns det en rad olika aspekter att ta hänsyn till när det kommer till användning av stallgödsel. Eftersom vi ser en allt mer negativ trend att lantbrukens husdjur minskar finns heller inte möjlighet att välja stallgödsel fullt ut på grund av begränsad tillgång.

Att göra en uppdatering av kunskapsläget inom området är ytterst viktigt samt att lagstiftningen gällande mineralgödselanvändning bör ses över. En informationskampanj inriktad för både brukare och myndigheten där man lyfter hållbar och effektiv gödselanvändning är att föredra för att nå ut med budskapet och börja skapa förändring i frågan. Att lyfta frågan kring en mer effektivare gödselanvändning är av stor vikt utifrån många perspektiv. Något som inte får glömmas är att frågan är extremt viktigt att lyfta utifrån jordbruksnäringens sida. Hur vi säkerställer den svenska livsmedelsproduktionen är ett inspel som bör beaktas väldigt väl.

9.3.2 Etappmål om våtmarker:

Förslaget om undantag från strandskyddet för att etablera nya våtmarker välkomnas. Strandskyddet är i sig en god tanke men är i praktiken näst intill omöjligt för näringsidkare att ta till sig. Ett undantag skulle göra möjligheten för att utöka våtmarker större och fler skulle säkert ta sig an det om man bara visste att strandskyddet lättades.

9.6.1 Nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare:

Förslaget om att ta fram nya bestämmelse om miljöhänsyn för hästhållare bör göras i samband med branschorganisationer inom hästnäringen och tillsammans med projekt som har fokus på de frågorna, exempelvis greppanäringen. Att ta fram nya bestämmelser kräver att näringen i allra högsta grad medverkar med för att se till så att de nya bestämmelserna fungerar väl ut när det sedan skall kunna genomföras rent praktiskt i verksamheten. Man bör beakta de eventuella ekonomiska konsekvenserna som kan uppstå i samband med nya förordningar och lagar för hästhållningen.

Ekonomiska aspekter:

Vad som är väsentligt att tänka på när det gäller den ekonomiska biten kring olika finansiella stöd i landsbygdsprogrammet, är att konkurrensen för vad som ska rymmas inom landsbygdsprogrammet och vilka stöd som ska användas till vad är stor. Att effektivisera olika typ av stöd kan bekostad andra mindre stöd och åtgärder som gynnar utvecklingen på

landsbygden bland föreningar och företag, och detta oftast bland mindre och småskaliga verksamheter.

Linn Persson

Näringslivsavdelningen Falkenbergs kommun.